

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІ ПРОГРАМИ

У грудні 2020 р. було схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні, реалізацію якої передбачено на період до 2030 р. Серед пріоритетних сфер реалізації державної політики розвитку галузі штучного інтелекту виділено освіту, зокрема сферу вищої освіти [1]. З огляду на шляхи та способи розв'язання проблем у галузі штучного інтелекту у сфері вищої освіти були поставлені завдання, які в загальному вигляді можуть бути сформульовані таким чином: створення спеціалізованих освітніх програм штучного інтелекту; залучення спеціалістів ІТ-індустрії та інших галузей до формування кваліфікаційних вимог для фахівців зі штучного інтелекту; інтеграція курсів за тематикою штучного інтелекту до освітніх програм; стажування викладачів ІТ-напрямів в ІТ-компаніях; налагодження міжнародної співпраці в галузі штучного інтелекту [1].

Метою цієї роботи є дослідження реалізації завдань щодо штучного інтелекту в галузі вищої освіти, а саме створення спеціалізованих освітніх програм (ОП) штучного інтелекту в межах галузі «Інформаційні технології», а також включення питань штучного інтелекту до інших освітніх програм із різних спеціальностей, про що зазначено в Концепції [1]. Для досягнення мети дослідження проведено аналіз освітніх компонентів та програм, розроблених колективами закладів вищої освіти. Досліджено 52 освітні програми, що пропонуються 11 закладами вищої освіти Харкова в рамках підготовки фахівців за спеціальностями в межах таких галузей знань: «Інформаційна технологія» (12 освітніх програм), «Соціальні та поведінкові науки» (23 програми), «Управління та адміністрування» (9 програм), «Природничі науки» (3 програми), «Механічна інженерія» (2 програми), «Електроніка, автоматизація та електронні комунікації» (1 програма), «Транспорт» (2 програми). Освітні програми були представлені двома групами. До першої групи включено програми, сформовані в межах галузі «Інформаційні технології» (12 освітніх програм); до другої – програми, сформовані в межах інших галузей знань (40 освітніх програм). Період дослідження – січень 2025 р.

Аналіз освітніх програм галузі «Інформаційні технології» засвідчив, що із 12 програм такими, що безпосередньо стосуються штучного інтелекту, визнано три («Штучний інтелект та управління проектами», «Штучний інтелект», «Системи штучного інтелекту»). Установлено, що, незалежно від того, належить освітня програма до спеціалізованих чи ні, у кожній з них передбачено освітні компоненти штучного інтелекту, а саме: «Комп'ютерні системи штучного інтелекту» (у рамках ОП «Системне програмування»), «Основи штучного інтелекту» (у рамках ОП «Програмне забезпечення інформаційних систем», ОП «Комп'ютерні науки та технології»), «Системи штучного інтелекту» (у рамках ОП «Прикладна комп'ютерна інженерія»), «Аналіз даних на основі штучного інтелекту», «Креативність з використанням штучного інтелекту» (у рамках ОП «Інженерія програмного забезпечення»).

Щодо включення питань штучного інтелекту до інших освітніх програм, то в рамках галузей знань інших, ніж «Інформаційні технології», така освітня компонента відзначена в одній із 40 досліджених освітніх програм. Освітня компонента має назву «Методи і моделі штучного інтелекту» та викладатиметься в рамках ОП «Економіка підприємства». Установлено також, що в освітніх програмах цієї підгрупи акцент зроблено не на штучний інтелект, а на цифровізацію бізнесу в цілому та окремих сфер діяльності суб'єктів. До складу освітніх програм вказаної підгрупи включено такі освітні компоненти: «Цифрові інструменти та методи в професійній діяльності» (у рамках ОП «Економіка підприємства»), «Цифрові платформи в управлінській діяльності» (ОП «Економіка підприємства, менеджмент»), «Цифрова економіка» (ОП «Економіка бізнесу»), «Вступ до Big Data» (ОП «Економічна кібернетика»), «Цифрові комунікації в сучасному суспільстві», «Комунікаційні діджитал-технології» (ОП «Управління соціальними комунікаціями»), «Діджитал-економіка та програмні застосунки бізнес-аналітики» (ОП «Бізнес-статистика і аналітика») та ін.

Підбиваючи підсумки, відзначимо неоднозначність отриманих висновків. З одного боку, завдання Концепції розвитку штучного інтелекту в галузі вищої освіти реалізуються, оскільки спеціалізовані освітні програми й освітні компоненти, пов'язані зі штучним інтелектом, упроваджуються в освітній процес у закладах вищої освіти. З іншого боку, цей процес активніше відбувається в рамках освітніх програм галузі «Інформаційні технології». Вважаємо, що така ситуація підкреслює необхідність посилення міждисциплінарного підходу та стимулювання використання технологій штучного інтелекту в ширшому спектрі освітніх напрямів.

Література:

1. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>